

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **Bytová agentúra rezortu Ministerstva obrany Slovenskej republiky**, so sídlom v Trenčíne, Generála Viesta 7, IČO : 34 000 666, proti žalovanému **M. M.**, bývajúcemu v B., zastúpenému JUDr. D. J., advokátkou v B., **o určenie povinnosti vypratať byt bez zabezpečenia bytovej náhrady**, vedenej na Okresnom súde Bratislava IV pod sp.zn. 4 C 85/2009, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 3. mája 2011, sp.zn. 5 Co 276/2010, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 3. mája 2011, sp.zn. 5 Co 276/2010 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava IV rozsudkom z 15. februára 2010 č.k. 4 C 85/2009-37 určil, že povinnosť žalovaného vypratať byt č. 22 na 2. poschodí domu č. 3110/8 na H. ulici v B., zapísaného na liste vlastníctva č. X. pre katastrálne územie K., uložená rozsudkom Okresného súdu Bratislava IV zo dňa 5. marca 2002 sp.zn. 20 C 43/99, právoplatného dňa 15. mája 2002, nie je naďalej viazaná na podmienku zabezpečenia náhradného bytu. Žalovanému uložil povinnosť vypratať byt do 15 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku. Súčasne žalovaného zaviazal zaplatiť žalobkyni náhradu trov konania vo výške 99,50 € do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Mal za preukázané, že žalovanému nájom k predmetnému bytu zanikol dňa 31. augusta 2002. Na prvostupňovom súde bol podaný návrh, vedený pod sp.zn. 4C/166/03 zo dňa 4. augusta 2003, v ktorom sa žalobkyňa domáhala určenia, že povinnosť predmetný byt vypratať nie je naďalej viazaná na podmienku zabezpečenia bytovej náhrady. Žalobkyňa zobrala návrh späť a konanie vo veci bolo zastavené, nakoľko žalovaný v priebehu konania uhradil dlh na byte, ktorý ku dňu podania návrhu bol vo výške 93 320,- Sk bez príslušenstva. Súd mal ďalej za preukázané, že žalovaný odo dňa zastavenia konania vedeného pod sp.zn. 4C 166/03 opätovne neuhrádzal mesačné úhrady za byt 211,12 € mesačne a ku dňu podania

návrhu, t.j. k 2. marcu 2009, dlhoval žalobkyni 7 230,43 € (217 824,- Sk). Nakoľko sa žalovaný k návrhu nevyjadril, súd mal za to, že sa v predmetnom byte nezdržiava a v byte nebýva. Žalovaný nepreukázal, že je v hmotnej núdzi z objektívnych dôvodov a ani že v predmetnej veci ide o prípad hodný osobitného zreteľa. Súd preto dospel k záveru, že sa zmenili pomery a ďalšie trvanie žalovaného na práve bývať aj naďalej v služobnom byte žalobkyne je v rozpore s dobrými mravmi a je ich zneužívaním na úkor žalobkyne .

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 3. mája 2011 sp.zn. 5 Co 276/2010 na odvolanie žalovaného rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že návrh zamietol. Žalovanému nepriznal náhradu trov konania. Bol toho názoru, že nebolo možné v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. určiť, že medzi účastníkmi došlo k takej zmene pomerov, že viazanie vypratania bytu by bolo zneužívaním práv alebo v rozpore s dobrými mravmi. Uviedol, že Okresný súd Bratislava IV rozsudkom č.k. 20C 43/1999-45 zo dňa 5. marca 2002, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 15. marca 2002 a vykonateľnosť 19. mája 2002, privolil k výpovedi z nájmu služobného bytu, ktorú dala žalobkyňa žalovanému z výpovedného dôvodu podľa § 711 ods. 1 písm. b/ Občianskeho zákonníka. Žalovanému a osobám, ktoré sním bývajú, súd uložil povinnosť predmetný byt vypratať a odovzdať žalobkyni v lehote 15 dní od uplynutia výpovednej lehoty a po zabezpečení primeraného náhradného bytu. Žalobkyni bola teda stanovená na základe tohto rozsudku možnosť aj povinnosť od 19. mája 2002 zabezpečiť žalovanému náhradný byt. Žalobkyňa si sama zúžila, vlastným výkladom inštitútu náhradného bytu, rozsah možností ohraničujúcich ponukovú povinnosť zabezpečiť náhradný byt na zabezpečenie náhradného bytu pre žalovaného z vlastných zdrojov. Je pravdou, že žalovanému s právom bývania v predmetnom byte vznikol dlhodobým neplatením úhrad spojených s bývaním dlh vo výške 13.773,22 €, ktorý žalobkyňa aj účinne vymáha, keď proti žalovanému vedie konanie. Aj keď v súčasnej dobe by nezaplatením troch platieb nájomného a služieb spojených s užívaním bytu vznikol výpovedný dôvod, pre ktorý by nebolo potrebné žalovanému zabezpečiť bytovú náhradu, o povinnosti jej zabezpečenia už bolo právoplatne rozhodnuté a neplatenie žalovaným náhrad za bývanie v predmetnom byte nepovažoval odvolací súd za také zneužívanie práv alebo konanie proti dobrým mravom (najmä ak si žalobkyňa úspešne od žalovaného dlžobu vymáha a dlhodobo mu neposkytla náhradný byt), ktoré by odôvodňovalo určiť, že právo na poskytnutie bytovej náhrady žalovanému zaniklo.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podala s poukazom na § 238 ods. 1 O.s.p. dovolanie žalobkyňa, z dôvodu, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Uviedla, že pôvodný rozsudok súdu prvého stupňa o privolení k výpovedi z nájmu bytu vychádzal zo skutočností, ktoré tu boli v čase rozhodovania. V tej dobe mal žalovaný skončený pracovný pomer v rezorte obrany a bol nájomcom služobného bytu, ktorého nájom je viazaný na existenciu tohto pracovného pomeru. Za týchto okolností rozhodol prvostupňový súd o privolení k výpovedi s povinnosťou vypratať byt do 15 dní po zabezpečení primeraného bytu žalobkyňou. Po právoplatnosti tohto pôvodného rozsudku si žalovaný prestal plniť povinnosti užívateľa bytu riadne a včas. Na úhradách za byt a za služby poskytované s užívaním bytu mu postupne vznikali voči žalobkyni dlh. V čase rozhodovania odvolacieho súdu bol dlh žalovaného voči žalobkyni v sume 13 773,22 €. Ku dňu podania dovolania (t.j. k 30. júnu 2011) predstavoval dlh žalovaného len čo do istiny sumu 14 179,34 €. Pôvodným rozsudkom prvostupňového súdu o privolení k výpovedi z nájmu bytu bol medzi účastníkmi konania vytvorený nový právny vzťah charakterizovaný právom žalovaného na užívanie predmetného bytu až do zabezpečenia bytovej náhrady. Tento právny vzťah bol založený s ohľadom na skutočnosti, ktoré existovali v čase vydania rozsudku a ktoré sa týkali vtedajších bytových pomerov žalovaného. Dovolateľka namietala, že nemôže byť spravodlivé, aby žalovaný ako dočasný užívateľ bytu bol chránený väčšmi ako riadny nájomca bytu s neurčitou dobou nájmu, u ktorého by dlhodobé neplatenie nájomného zakladalo dôvod na výpoveď podľa § 711 ods. 1 písm. d/ Občianskeho zákonníka. V tomto prípade nájomca nemá právo na bytovú náhradu. V prípade preukázania hmotnej núdze má právo len na náhradné ubytovanie a v prípade hodného osobitného zreteľa má nájomca právo len na prístrešie. V prípade žalovaného tento nepreukázal, že je v hmotnej núdzi z objektívnych dôvodov a ani nepredložil žiadne dôkazy, ktoré by zakladali dôvod hodný osobitného zreteľa. Napriek týmto skutočnostiam mu rozsudkom odvolacieho súdu bolo ponechané právo na primeraný náhradný byt. Tým došlo k vytvoreniu nebezpečného precedensu, pri ktorom užívateľ bytu, ktorý dlhodobo neplatí úhrady za užívanie, má priznané právo na primeraný náhradný byt a nájomca bytu za rovnakých okolností nemá nárok na bytovú náhradu. Dočasný užívateľ bytu tak v tomto prípade požíva viac práv ako nájomca bytu. Podľa ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi. Vychádzajúc z uvedeného bola dovolateľka toho názoru, že ďalšie trvanie práva žalovaného bývať v služobnom byte žalobkyne, je v rozpore s dobrými

mravmi a je zneužívaním práva na úkor žalobkyne. Žiadala preto dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmeniť, a rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdiť.

K dovolaniu žalobkyne sa písomne vyjadril žalovaný, ktorý žiadal dovolanie odmietnuť. Súčasne žiadal „zrušiť rozsudok Okresného súdu Bratislava IV zo dňa 5. marca 2002 č.k. 20 C 43/199-45 a vec vrátiť na nové konanie a rozsudok Okresného súdu Bratislava IV zo dňa 15. februára 2010 č.k. 4 C 85/2009-07 a vec vrátiť na nové konanie“. Stotožnil sa s právnym názorom odvolacieho súdu, že právoplatným rozhodnutím bola žalobkyni uložená povinnosť mu zabezpečiť náhradný byt a je preto irelevantná skutočnosť, že sa dostal bez vlastného zavinenia do hmotnej núdze a vznikol mu dlh na nájomnom, ktorý žalobkyňa vymáha. Uviedol, že nie je pravdivé tvrdenie žalobkyne, že v byte nebýva, k čomu predložil i čestné prehlásenia susedov v predmetnom dome. Poukázal na to, že v byte býva s tromi maloletými deťmi, ktoré by mali s poukazom na Dohovor o právach dieťaťa požívať štátom garantovanú ochranu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok prípustný (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je podané opodstatnene.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa. Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.).

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne

rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným). Žiadna z týchto väd nevyšla najavo v dovolacom konaní.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa § 1 O.s.p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Právo na súdnu ochranu, okrem Ústavy Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1), Listiny základných práv a slobôd (čl. 36 ods. 1) a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (čl. 6 ods. 1), zabezpečujú a vykonávajú aj jednotlivé ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku

Ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa (§ 211 ods. 3 O.s.p.).

Podľa § 122 ods. 1 O.s.p. dokazovanie vykonáva súd na pojednávaní, ak neboli splnené podmienky na vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania.

Z ustanovenia § 220 O.s.p. vyplýva, že odvolací súd zmení rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak nie sú splnené podmienky pre jeho potvrdenie (§ 219), ani jeho zrušenie (§ 221 ods. 1).

Podľa § 213 ods. 1 O.s.p. odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvého stupňa s výnimkami ustanovenými v odsekoch 2 až 7.

Ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám (§ 213 ods. 3 O.s.p.). Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak má za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd sám opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného prvostupňovým súdom, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danej veci.

Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že súd prvého stupňa v svojom konaní vychádzal len z písomného návrhu žalobkyne a ňou pripojených dôkazov, vrátane oboznámenia so spismi Okresného súdu Bratislava IV sp.zn. 20 C 43/99 a sp.zn. 4 C 166/2003. Na pojednávaní, na ktorom i vyhlásil rozsudok vo veci, konal v neprítomnosti účastníkov v konaní s poukazom na § 101 ods. 2 O.s.p. a sám mal za to, že účastníci sa vzdali práva na vykonanie ďalšieho dokazovania. Žalovaný sa v priebehu konania pred súdom prvého stupňa k návrhu nevyjadril. Odvolací súd bez nariadenia odvolacieho pojednávania, na základe podaného odvolania žalovaným, vyhlásil rozsudok, ktorým zmenil rozsudok súdu prvého stupňa a návrh zamietol. Z dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa (len vo forme písomných dokladov) vyvodil odlišné skutkové a na ich základe aj právne závery, ako súd prvého stupňa, bez toho, aby vo veci vykonal akékoľvek dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie).

Ak sa však odvolací súd chcel odchýliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa, mal doplniť dokazovanie v zmysle § 213 ods. 3 O.s.p. a sám v potrebnom rozsahu si zadovážiť podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. Len takýto postup je aj v súlade so zásadou priamosti a ústnosti občianskoprávneho konania. Je neprípustné, aby odvolací súd ku svojim odlišným skutkovým zisteniam, vedúcim k záveru o zmene rozsudku súdu prvého stupňa dospel iba na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa. V predmetnej veci je táto potreba zdôraznená tým, že v priebehu celého konania neboli zo strany súdu vypočutí účastníci a súdy hodnotili dôkazy rozdielne, pričom nemali pre svoje odlišné právne závery dostatočne zistený skutkový základ. Ak na jednej strane súd prvého stupňa svoj právny záver zdôvodnil s poukazom na § 3 Občianskeho zákonníka a medzi iným ustálil, že žalovaný v byte nebýva a nepreukázal ani tú skutočnosť, že v predmetnej veci ide o prípad hodný osobitného zreteľa, potom zmeňujúci záver odvolacieho súdu, bez doplnenia dokazovania, o tom, že o rozpor s dobrými mravmi ísť v danom prípade nemôže a žalobkyňa si mala plniť svoje povinnosti vyplývajúce jej z právoplatného rozhodnutia, je vo svetle nedostatku dokazovania, neodôvodnený a nepresvedčivý.

Dovolací súd poukazuje na to, že súd by nemal byť vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení nekoherentný, t.j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Tomu musí zodpovedať i obsah odôvodnenia rozhodnutia. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je logicky, vnútorne kompaktné a neprotirečivo vysvetliť

postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Účelom odôvodnenia rozsudku je predovšetkým preukázať správnosť rozsudku.

Odvolačný súd si tak nezdovážal rovnocenný zákonný procesný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p., a preto sú jeho skutkové a na ne nadväzujúce právne závery zatiaľ predčasné a dovolaciemu súdu neprislúcha v súčasnom štádiu konania oprávnenie na ich hodnotenie.

Pokiaľ dovolateľka namietala, že rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), treba uviesť, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Dovolačkou napadnutý rozsudok nebolo možné v dovolacom konaní podrobiť prieskumu z hľadiska správnosti zaujatých právnych záverov, lebo skutkové zistenia odvolacieho súdu vyplývajúce zo spisu nedávajú (vzhľadom na už spomenutú tzv. inú vadu konania) pre toto posúdenie dostatočný podklad.

Z uvedeného vyplýva, že konanie odvolacieho súdu je postihnuté inou vadou, majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). K takejto vade bol dovolací súd povinný prihliadnuť, i keď by nebola uplatnená ako dôvod prípustného dovolania (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie v zmysle ustanovenia § 243b ods. 1 O.s.p.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.

V B. 18. septembra 2013

JUDr. Soňa Mesiarkinová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová